

Stanisław WARZESZAK, *Darować życie. Bioetyka w debacie publicznej z Kościołem, (Bioetyka i ekologia człowieka 1), Niepokalanów: Wydawnictwo Ojców Franciszkanów 2007, ss. 176.*

Станислав ВАЖЕШАК, *Дарить жизнь. Биоэтика в публичной дискуссии с Церковью, С. Петербург - Гатчина: СЦДБ 2010, ss. 182.*

Pozycja autorstwa ks. Stanisława Warzeszaka, która pojawiła się nakładem Wydawnictwa Ojców Franciszkanów, jak przekonują słowa okładki, stara się „wpisać w powszechną dyskusję dotyczącą ludzkiego życia w kontekście coraz to nowszych możliwości współczesnej medycyny, biologii i nauk pokrewnych” Czytelnik może jednak pytać, czy autor przedstawiający za pomocą esejów i przedrukowywanych wywiadów na niespełna 200 stronach spojrzenie Kościoła katolickiego na kwestie bioetyki, rzeczywiście stara się podjąć dyskusję na poruszane w książce kwestie. Jednakże przedstawiając odpowiedzi na moralne dylematy związane z różnymi zagadnieniami bioetycznymi, dostarcza rozwiązań, które nie zawsze znajdują łatwą akceptację współczesnego społeczeństwa.

Pozycji ks. S. Warzeszaka nie można zarzucić, iż udaje książkę, jaką nie jest. Od samego początku, biorąc pod uwagę autora, wydawnictwo i nieukrywane powiązanie treści książki z doktryną Kościoła, zajmuje stanowisko, którego celem jest wyjaśnienie katolickiej doktryny bioetycznej oraz jej uzasadnienie. Wiadomo więc z góry, czym niniejsza pozycja jest i jaką rolę ma do spełnienia w społeczeństwie katolickim. Powstaje jednak pytanie, czy tak zdeklarowane stanowisko katolickie jest przystępne dla społeczeństwa laickiego w Polsce, a tym bardziej w Rosji, gdzie książka ukazała się w dobrym przekładzie Józefa Dremluga.

Argumenty używane przez autora są jak najbardziej zgodne z nauczaniem Kościoła katolickiego i z tego też względu czytelnik, nie będący głęboko osadzony w doktrynie, może znaleźć drogę poznania i zrozumienia niektórych kwestii stawianych w aktualnej debacie bioetycznej. Należy jednak pamiętać, iż często są to argumenty racjonalne, podparte wiarą w Boga oraz autorytet nauczających papieży i kolejnych soborów. U podstaw nierzadko znajduje się dyskusja światopoglądowa, która poszukuje możliwości argumentowania dowodami należącymi do świata racjonalnego dyskursu. Istotne miejsce zajmują ostatecznie argumenty wiary, dzięki którym człowiek poznaje źródło i cel swego istnienia. Bóg, który jest ostateczną instancją w wyjaśnianiu sensu ludzkiego istnienia, gwarantuje racjonalność dyskursu aksjologicznego i etycznego. Do niego odwołuje się Kościół wówczas, gdy przedstawia racjonalne podstawy swojego stanowiska wobec kwestii wolności osobistej, życia i śmierci.

Wśród wielu zagadnień z zakresu bioetyki poruszanych w książce, w wypadku których głos Kościoła jest szczególnie bliski głosowi społeczeństwa, są np. sprawy przeszczepów organów pozyskiwanych od osób przedwcześnie zmarłych. Kościół nie tylko nie zabrania przeszczepiania tkanek, ale wręcz namawia do tego, jako do swoistego „daru życia” Obok tego spotykamy jednak inne kwestie, wliczając w to aborcję, zapłodnienie *in vitro*, eutanazję czy klonowanie, które są najgoręcej dyskutowane, a zarazem postrzegane inaczej przez Kościół i Autora niż przez liberalne społeczeństwa zachodnie. Warto zauważyć, że również w Polsce kwestia podejścia do *in vitro* różni znaczną część społeczeństwa od stanowiska Kościoła. Biorąc pod uwagę liczby sprzedawanych środków antykoncepcyjnych widać, że rozdźwięk pomiędzy nauczaniem Kościoła a postępowaniem społeczeństwa może być daleko idący.

Czy jest to książka ważna? Jeśli sądzić po nikłym rozpowszechnieniu w „świeckich” księgarniach, to raczej nie. Jednak sam ten fakt nie świadczy jeszcze o niczym, bo przecież pierwsze wydanie, które liczyło 500 egzemplarzy, rozeszło się w dystrybucji księgarni kościelnych i internetowych w ciągu kilkunastu miesięcy. Nie ujmując nic pozycji ks. S. Warzeszaka, trudno się

spodziewać, by jego publikacja powtórzyła sukces książek Joanne K. Rowling, gdyż należy do literatury problemu, który domaga się dojrzałego namysłu i umiłowania prawdy. Przybierając ton odpowiedniejszy dla dyskusji o tak ważnych kwestiach bioetycznych, nie sposób nie zauważyć, że książka proponuje podejście do zagadnień bioetyki w sposób nowy i oryginalny, a więc nie jest tylko prostym wstępem do spojrzenia Kościoła na kwestie, którym tak wiele czasu poświęcają ostatnimi laty mass-media. Wyjaśnienia zawarte na stronach książki *Darować życie* powinny być wystarczającymi dla osób wierzących i praktykujących w obrządku katolickim, ale także dla umysłów nieuprzedzonych do stanowiska doktrynalnego z kręgu religijnego. Dla osób niewierzących w Boga, a tym bardziej uprzedzonych do Kościoła i Jego nauczycieli, pozycja raczej nie dostarczy wbrew zapewnieniom autora odpowiedzi na moralne dylematy związane z bioetyką. Dla ateistów pozycja ta może zainteresować jako dowód na brak możliwości komunikacji pomiędzy światem świeckim a Kościołem katolickim. Jest to jednak problem szerszy, który nie dotyczy jedynie tej książki, lecz ogólnych trudności, z jakimi Kościół zmierza się dzisiaj ze światem w dyskusji wokół kwestii bioetycznych.

Publikacji *Darować życie* nie można bezapelacyjnie dyskredytować, ponieważ, o czym warto pamiętać, reprezentuje ona zdanie silnej grupy wyznaniowej, której kapłani starają się tłumaczyć diskutowane kwestie w kontekście wiary i Objawienia. Chociaż doktryna głoszona przez Magisterium Kościoła może rodzić sprzeciw jednostek niewierzących, to jednak każdy winien przyznać, że chodzi tu o doktrynę spójną i klarowną. Autor przedstawia ją na różne sposoby w formie esejów a następnie wywiadów. Taka forma czyni treść książki bardziej dostępną dla czytelników na różnym poziomie zdolności pojmowania. Każdy może znaleźć w niej to, co dla niego jest przystępne.

Tematy, które ks. S. Warzeszak podejmuje w swojej książce, nie zostały złożone przypadkowo. Choć poszczególne rozdziały były wcześniej publikowane w formie odrębnych artykułów, to jednak w książce stanowią pewną całość, która układa się według fundamentalnych i szczegółowych zagadnień bioetyki. Autor wychodzi od zagadnień antropologicznych, by następnie ukazać kontekst społeczny, ekonomiczny i prawny bioetyki. Najwięcej miejsca zajmują kwestie szczegółowe, takie jak AIDS, RU 486, aborcja i eutanazja, opieka paliatywna i definicja śmierci. Są one jednocześnie najbardziej kontrowersyjne z punktu widzenia mentalności świeckiej, nastawionej liberalnie do panowania człowieka nad życiem. Zresztą, w tych kwestiach stanowiska między etykami katolickimi i laickimi są najbardziej podzielone. Z publikacji ks. S. Warzeszaka nie wynika, aby droga do uzgodnienia tych stanowisk była łatwa i bezpośrednio dostępna. Wygląda raczej na to, że Kościół będzie zawsze skazany na dawanie odważnego świadectwa, zwłaszcza gdy musi iść *contre courant* obowiązującej poprawności ideologicznej. Jeśli chce pozostać wiernym swemu posłannictwu do głoszenia nawet niepopularnych prawd, musi być gotowy na odparcie silnej opozycji także świata nauki i techniki, który kieruje się przeważnie ideą postępu, doraźnych korzyści, władzą panowania nad przyrodą.

Stanowisko katolickie jest niemniej pożądane w świecie, który coraz częściej traci zdrowy rozsądek, gdy z jednej strony niszczy zdolność prokreacyjną człowieka, a z drugiej wymusza narodziny dziecka w akcie biotechnologicznym, wmawiając przy tym, że prowadzi on do leczenia bezpłodności. Ewidentnie jest to przejaw świadomego fałszowania rzeczywistości po stronie grup interesów, grających na ludzkich pragnieniach rodzicielstwa. Sztuczna prokreacja nie jest w żadnym wypadku związana z medycznym leczeniem bezpłodności ani w przypadku rodziców dziecka z próbki, ani też samego dziecka. Dlatego tak bardzo pożądane jest odważne stanowisko Kościoła, który potrafi upomnieć się o prawa człowieka w oparciu o podstawowe prawdy antropologiczne. Publikacja *Darować życie* ukazuje się niewątpliwie na przedłużeniu takiej misji Kościoła.